

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JÁN MAZÁK
της 13ης Σεπτεμβρίου 2012¹

Υπόθεση C-282/11

Concepción Salgado González
κατά
Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)
και
Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

[αίτηση του Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Ισπανία) για την έκδοση προδικαστικής
αποφάσεως]

«Αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 — Σύνταξη γήρατος —
Υπολογισμός των παροχών»

I – Εισαγωγή

1. Με διάταξη της 9ης Μαΐου 2011, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Ιουνίου 2011, το Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Ισπανία) υπέβαλε στο Δικαστήριο τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971², όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1791/2006 του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006³ (στο εξής: κανονισμός 1408/71), καθώς και του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας⁴, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 988/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (στο εξής: κανονισμός 883/2004)⁵.

2. Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Concepción Salgado González και των Instituto Nacional de la Seguridad Social (Εθνικού Ιδρύματος Κοινωνικής Ασφάλισης, στο εξής: INSS) και Tesorería General de la Seguridad Social (Γενικού Ταμείου Κοινωνικής Ασφάλισης, στο εξής: TGSS), αναφορικά με τον υπολογισμό της συντάξεως γήρατος της C. Salgado González. Το

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Κανονισμός περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).

3 — Κανονισμός για την προσαρμογή ορισμένων κανονισμών και αποφάσεων στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, του εταιρικού δικαίου, της πολιτικής ανταγωνισμού, της γεωργίας (συμπεριλαμβανομένης της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής νομοθεσίας), της πολιτικής μεταφορών, της φορολογίας, των στατιστικών, της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της συνεργασίας στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, της τελωνειακής ένωσης, των εξωτερικών σχέσεων, της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και των θεσμικών οργάνων, λόγω της προσχώρησης της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας (ΕΕ 2006, L 363, σ. 1).

4 — ΕΕ 2004, L 166, σ. 1.

5 — Κανονισμός για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας και τον καθορισμό του περιεχομένου των παραρτημάτων του (ΕΕ 2009, L 284, σ. 43).

αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί κατά πόσον η εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του κανονισμού 1408/71 ή του κανονισμού 883/2004 σε συνδυασμό με το άρθρο 162, παράγραφος 1, του ισπανικού γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης (*Ley General de la Seguridad Social*) συνεπάγεται αδικαιολόγητη μείωση της συντάξεως ενός μη μισθωτού διακινούμενου εργαζόμενου.

II – Το νομικό πλαίσιο

A– Το δίκαιο της Ένωσης

3. Το άρθρο 45, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει τα εξής:

«Εάν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά την απόκτηση, τη διατήρηση ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών, δυνάμει συστήματος [...] από την πραγματοποίηση περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας, ο αρμόδιος φορέας αυτού του κράτους μέλους λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους, στα πλαίσια είτε γενικού είτε ειδικού συστήματος, που εφαρμόζεται σε μισθωτούς ή μη μισθωτούς. Προς τον σκοπό αυτόν, ο εν λόγω φορέας λαμβάνει υπόψη τις ως άνω περιόδους, σαν να πρόκειται για περιόδους που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει.»

4. Το άρθρο 46, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει τα εξής:

«Όταν οι προϋποθέσεις, που απαιτούνται από τη νομοθεσία κράτους μέλους για την απόκτηση δικαιώματος παροχών, πληρούνται μόνο μετά την εφαρμογή του άρθρου 45 ή/και του άρθρου 40, παράγραφος 3, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:

- α) ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το θεωρητικό ποσό της παροχής την οποία θα μπορούσε να διεκδικήσει ο ενδιαφερόμενος, εάν όλες οι περίοδοι ασφαλίσεως ή/και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τις νομοθεσίες των κρατών μελών στις οποίες είχε υπαχθεί ο εργαζόμενος (μισθωτός ή μη μισθωτός) είχαν πραγματοποιηθεί στο εν λόγω κράτος μέλος και υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζεται κατά την ημερομηνία της εκκαθάρισεως της παροχής. Αν, κατά τη νομοθεσία αυτή, το ποσό της παροχής είναι ανεξάρτητο από τη διάρκεια των περιόδων που πραγματοποιήθηκαν, το ποσό αυτό λαμβάνεται ως το θεωρητικό ποσό που αναφέρεται στο παρόν στοιχείο·
- β) ο αρμόδιος φορέας προσδιορίζει κατόπιν το πραγματικό ποσό της παροχής, βάσει του θεωρητικού ποσού που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο, κατ' αναλογία της διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου, υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει, εν σχέσει προς τη συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου υπό τις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών στις οποίες έχει υπαχθεί ο ενδιαφερόμενος.»

5. Το άρθρο 47, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει τα εξής:

«Για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού και του κατ' αναλογία ποσού που αναφέρονται στο άρθρο 46, παράγραφος 2, ισχύουν οι ακόλουθοι κανόνες:

[...]

ζ) ο αρμόδιος φορέας ενός κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου προβλέπει ότι ο υπολογισμός των παροχών βασίζεται σε έναν μέσο όρο εισφορών, καθορίζει αυτό τον μέσο όρο σε συνάρτηση με τις περιόδους ασφάλισης που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία αυτού του κράτους και μόνον.»

6. Κατά το άρθρο 89 του κανονισμού 1408/71, οι ειδικές περιπτώσεις εφαρμογής των νομοθεσιών ορισμένων κρατών μελών παρατίθενται στο παράρτημα VI.

7. Η ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 προβλέπει τα εξής:

«α) Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47 του κανονισμού, το θεωρητικό ποσό της ισπανικής παροχής υπολογίζεται επί των πραγματικών βάσεων εισφοράς του ασφαλισμένου, κατά τα έτη πριν από την καταβολή της τελευταίας εισφοράς υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφάλισης.

β) το ποσό της αποκτηθείσας σύνταξης θα αυξηθεί κατά το ποσό των προσαυξήσεων και των αναπροσαρμογών που υπολογίζονται για κάθε μεταγενέστερο έτος, για τις συντάξεις της ίδιας φύσεως.»

8. Ο κανονισμός 1408/71 καταργήθηκε με τον κανονισμό 883/2004 από την 1η Μαΐου 2010, ημερομηνία ενάρξεως της εφαρμογής του τελευταίου αυτού κανονισμού.

B – Το εθνικό δίκαιο

9. Το άρθρο 161, παράγραφος 1, στοιχείο b, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως εξαρτά το δικαίωμα σε καταβολή συντάξεως γήρατος, μεταξύ άλλων, από την καταβολή εισφορών επί τουλάχιστον δεκαπέντε έτη. Το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως προβλέπει ότι «το βασικό ποσό της ανταποδοτικής συντάξεως γήρατος είναι το πηλίκο της διαιρέσεως διά του 210 των βάσεων εισφοράς του ενδιαφερομένου κατά τους 180 τελευταίους μήνες πριν τον μήνα που προηγήθηκε της επελεύσεως του κινδύνου».

III – Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10. Η C. Salgado González κατέβαλε εισφορές στην Ισπανία, υπέρ του ειδικού συστήματος ασφαλίσεως για τους μη μισθωτούς (Régimen Especial de Trabajadores Autónomos), επί 3 711 συνολικά ημέρες, από την 1η Φεβρουαρίου 1989 έως τις 31 Μαρτίου 1999, και στην Πορτογαλία επί 2 100 συνολικά ημέρες, από την 1η Μαρτίου 2000 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005.

11. Η C. Salgado González υπέβαλε αίτηση στην Ισπανία για να λάβει σύνταξη γήρατος, η οποία και της χορηγήθηκε από την 1η Ιανουαρίου 2006. Κατά τον υπολογισμό της συντάξεως της C. Salgado González, το INSS άθροισε τις ισπανικές της βάσεις εισφοράς από την 1η Απριλίου 1984 έως τις 31 Μαρτίου 1999, που αφορούν τα τελευταία δεκαπέντε έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς της υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως. Το INSS διαίρεσε εν συνεχεία τις ως άνω βάσεις εισφοράς με το 210 (διαιρέτης που αντιστοιχεί στον αριθμό των τακτικών μηνιαίων εισφορών και των εκτάκτων ετησίων εισφορών που κατεβλήθησαν επί 180 μήνες ή δεκαπέντε έτη), βάσει του άρθρου 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως. Από τη διαίρεση αυτή προέκυψε μια «base reguladora» ή βασικό ποσό της συντάξεως. Εφόσον η C. Salgado González δεν είχε αρχίσει να καταβάλλει εισφορές υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως παρά μόνον από την 1η Φεβρουαρίου 1989, οι βάσεις εισφοράς για το διάστημα από 1ης Απριλίου 1984 έως 31 Ιανουαρίου 1989 υπολογίσθηκαν από το INSS ως μηδενικές⁶, με συνέπεια να μειωθεί το βασικό ποσό για την C. Salgado González (base reguladora).

⁶ — Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στην ισπανική νομοθεσία, υπάρχει μηχανισμός για την πλήρωση κενών ο οποίος έχει δημιουργηθεί από το άρθρο 162, παράγραφος 2, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως και ο οποίος επιτρέπει να καλύπτονται με ελάχιστες βάσεις εισφοράς οι περίοδοι για τις οποίες δεν υπήρχε υποχρέωση καταβολής εισφορών. Ο μηχανισμός όμως αυτός δεν έχει εφαρμογή, όπως συνάγεται από την τελική διάταξη 8, σημείο 4, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, στους μη μισθωτούς εργαζόμενους, όπως η C. Salgado González.

12. Το βασικό ποσό της C. Salgado González καθορίστηκε τελικά σε 336,83 ευρώ μηνιαίως⁷.
13. Το βασικό ποσό (base reguladora) για το διάστημα από 1ης Απριλίου 1984 έως 31 Μαρτίου 1999 μειώθηκε εν συνεχεία πολλαπλασιαζόμενο επί 53 %⁸, ποσοστό που αντιπροσώπευε τα έτη καταβολής εισφορών της C. Salgado González⁹, καθώς και επί 63,86%, ποσοστό που αντιπροσώπευε το pro rata temporis [χρονική αναλογία] της Ισπανίας¹⁰.
14. Αφού εξάντλησε τη διοικητική οδό, η C. Salgado González άσκησε προσφυγή ενώπιον του Juzgado de lo Social (μονομελούς δικαστηρίου εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών) No 003, Ourense, με αίτημα την καταβολή του υπόλοιπου ποσού της συντάξεως γήρατος. Το Juzgado de lo Social απέρριψε την προσφυγή της. Κατά της αποφάσεως αυτής, η C. Salgado González άσκησε έφεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
15. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει στη διάταξη περί παραπομπής ότι, κατά τον υπολογισμό του βασικού ποσού (base reguladora), το INSS στηρίχθηκε στην ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, σε συνδυασμό με το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως. Αυτή η συνδυασμένη εφαρμογή είναι που δημιουργεί αμφιβολίες στο αιτούν δικαστήριο.
16. Κατά το αιτούν δικαστήριο, μολονότι αναμφισβήτητα οι εισφορές της C. Salgado González στην Πορτογαλία δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στον υπολογισμό του βασικού ποσού της ισπανικής συντάξεως γήρατος¹¹, ωστόσο τίθεται το ζήτημα αν ο υπολογισμός τον οποίο διενήργησε το INSS είναι ορθός ή αν οδήγησε σε αδικαιολόγητη μείωση, την οποία η C. Salgado González αποκαλεί διπλό αναλογικό επιμερισμό, του δικαιώματός της σε σύνταξη γήρατος.
17. Το INSS, εφαρμόζοντας από κοινού την ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 και το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, προσθέτει τις πραγματικές εισφορές του ασφαλισμένου κατά τα τελευταία δεκαπέντε έτη πριν την τελευταία εισφορά υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως και διαιρεί το ποσό αυτό με το 210.
18. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει πάντως ότι στην ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 δεν γίνεται καμία απολύτως αναφορά σε περίοδο δεκαπέντε ετών, ούτε σε διαιρέτη 210, τα δε στοιχεία αυτά προκύπτουν από το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως.
19. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι σε μια τέτοια περίπτωση μπορούν να χωρήσουν τρεις διαφορετικές ερμηνείες.

7 — Η C. Salgado González υποστήριξε στις 8 Ιανουαρίου 2007 ότι το βασικό ποσό (base reguladora) της συντάξεώς της θα έπρεπε να είναι 864,14 ευρώ μηνιαίως. Από τη διάταξη περί παραπομπής και τις παρατηρήσεις του INSS και του TGSS ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει, υπό την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, ότι το ποσό αυτό που αξίωνε η C. Salgado González στηριζόταν, μεταξύ άλλων, στις εισφορές της στην Πορτογαλία από 1ης Ιανουαρίου 1991 έως 31 Δεκεμβρίου 2005.

8 — Οπότε προέκυψε το θεωρητικό ποσό της παροχής.

9 — Από την υποβληθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία φαίνεται, υπό την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, ότι το εκατοστημόριο 53 υπολογίστηκε με βάση τα δεκαέξι έτη κατά τα οποία η C. Salgado González εργάστηκε στην Ισπανία και στην Πορτογαλία. Το 50 % αντιστοιχεί στα πρώτα δεκαπέντε έτη καταβολής εισφορών και το 3% στο δέκατο έκτο έτος.

10 — Από την υποβληθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία φαίνεται, υπό την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, ότι το ποσοστό 63,86 % αντιστοιχεί στις 3 711 ημέρες, από 1ης Φεβρουαρίου 1989 έως 31 Μαρτίου 1999, εργασίας της C. Salgado González στην Ισπανία, από το άθροισμα των 5 811 (3 711 + 2 100) συνολικά ημερών εργασίας της στην Ισπανία και στην Πορτογαλία, από 1ης Φεβρουαρίου 1989 έως 31 Δεκεμβρίου 2005. Βλ. άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71.

11 — Βλ. αποφάσεις της 12ης Σεπτεμβρίου 1996, C-251/94, Lafuente Nieto (Συλλογή 1996, σ. I-4187)· της 9ης Οκτωβρίου 1997, C-31/96 έως C-33/96, Naranjo Arjona κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-5501)· και της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-153/97, Grajera Rodríguez (Συλλογή 1998, σ. I-8645).

20. Η πρώτη δυνατή ερμηνεία είναι αυτή την οποία προτείνει το INSS και η οποία, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, είναι ασυμβίβαστη, για τρεις λόγους, με τις κατά το άρθρο 48 ΣΛΕΕ εγγυήσεις της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων σε ό,τι αφορά τις κοινωνικοασφαλιστικές παροχές ή την κατά το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71 ίση μεταχείριση των μη διακινούμενων και των διακινούμενων εργαζομένων.

21. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η χρήση, για τους διακινούμενους εργαζόμενους, του διαιρέτη 210, έστω και αν τα έτη καταβολής εισφορών στην Ισπανία είναι λιγότερα από δεκαπέντε, θέτει τους διακινούμενους εργαζόμενους σε άνιση μοίρα έναντι των μη διακινούμενων εργαζομένων που καταβάλλουν εισφορές στην Ισπανία. Η ανισότητα αυτή προκύπτει κατά το μέτρο που, ενώ έχει καταβάλει εισφορές στον ίδιο βαθμό με ένα μη διακινούμενο εργαζόμενο ο οποίος έχει καταβάλει τις εισφορές του στην Ισπανία, ο διακινούμενος εργαζόμενος, με το να επιμερίσει τις εισφορές του μεταξύ της Ισπανίας και άλλου κράτους μέλους, θα έχει βασικό ποσό συντάξεως (*base reguladora*) που θα είναι τόσο χαμηλότερο όσο λιγότερες εισφορές έχει καταβάλει στην Ισπανία (και επιπροσθέτως θα υποστεί την αντίστοιχη αναλογική μείωση *pro rata temporis*).

22. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι κατ' αυτόν τον τρόπο δεν κατοχυρώνεται ο σκοπός σύμφωνα με τον οποίο «ο διακινούμενος εργαζόμενος δεν πρέπει να υφίσταται μείωση του ποσού της παροχής που θα ελάμβανε αν δεν είχε την ιδιότητα του διακινούμενου εργαζομένου»¹².

23. Επιπλέον, κατά το αιτούν δικαστήριο, όσο περισσότερες εισφορές καταβάλλει ο διακινούμενος εργαζόμενος σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, τόσο λιγότερο χρόνο διαθέτει κατά τον επαγγελματικό του βίο για να τον καλύψει με ισπανικές εισφορές, που είναι οι μόνες που λαμβάνονται υπόψη κατά την ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71. Έτσι, το διάστημα των δεκαπέντε ετών στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης δημιουργεί μια ακόμη διαφορά με τον μη διακινούμενο εργαζόμενο που καταβάλλει εισφορές στην Ισπανία, ο οποίος έχει στη διάθεσή του όλο τον επαγγελματικό του βίο ώστε να καλύψει αυτήν την περίοδο των δεκαπέντε ετών. Εν κατακλείδι, για τον κοινοτικό διακινούμενο εργαζόμενο καθίσταται δυσχερέστερη η πρόσβαση σε σύνταξη γήρατος που να έχει ύψος αντίστοιχο προς τον βαθμό κατά τον οποίο κατέβαλε εισφορές, σε σύγκριση με τον μη διακινούμενο εργαζόμενο ο οποίος καταβάλλει εισφορές στην Ισπανία.

24. Ακόμη, κατά το αιτούν δικαστήριο, εφόσον ένα στοιχείο θεμελιώδους σημασίας για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων αφήνεται στην ευχέρεια του Ισπανού νομοθέτη, ο οποίος ενδέχεται να διευρύνει το χρονικό διάστημα που προβλέπεται στο άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης¹³, ο διαιρέτης του ποσού των ισπανικών εισφορών που λαμβάνονται υπόψη για τους διακινούμενους εργαζόμενους μπορεί να αυξηθεί ξανά και οι συντάξεις τους να μειωθούν και άλλο.

25. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι υπάρχει και άλλη δυνατή ερμηνεία η οποία ανταποκρίνεται περισσότερο στους κοινοτικούς στόχους. Η ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, στοιχείο α', του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, όταν ορίζει ότι «το θεωρητικό ποσό της ισπανικής παροχής υπολογίζεται επί των πραγματικών βάσεων εισφοράς του ασφαλισμένου, κατά τα έτη πριν από την καταβολή της τελευταίας εισφοράς υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφάλισης», έχει την έννοια ότι θεσπίζει συγκεκριμένη μέθοδο υπολογισμού βάσει της οποίας αθροίζονται οι πραγματικές εισφορές του ασφαλισμένου κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς προς την ισπανική κοινωνική ασφάλιση και το άθροισμα της προσθέσεως αυτής διαιρείται με τον αριθμό των ετών κατά τα οποία καταβλήθηκαν οι εισφορές αυτές.

12 — Βλ. απόφαση Lafuente Nieto (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 38).

13 — Όπως και πράγματι έγινε το 1985, οπότε αυξήθηκε από τα δύο στα οκτώ έτη, και το 1997, οπότε αυξήθηκε από τα οκτώ στα δεκαπέντε έτη.

26. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι αν εφαρμοζόταν εν προκειμένω η ερμηνεία που σκιαγραφείται στο σημείο 25 ανωτέρω, οι εισφορές τις οποίες κατέβαλε η C. Salgado González στην Ισπανία δεν θα διαιρούνταν διά του 210, αλλά διά του αριθμού των ετών κατά τα οποία κατέβαλε εισφορές στην Ισπανία, δηλαδή του αριθμού των ετών μεταξύ 1ης Φεβρουαρίου 1989 και 31ης Μαρτίου 1999.

27. Κατά το αιτούν δικαστήριο, θα ήταν δυνατή μια ακόμη ερμηνεία, η οποία θα οδηγούσε σε βασικό ποσό (base reguladora) μικρότερο από αυτό που προκύπτει από την εφαρμογή της προηγούμενης εναλλακτικής επιλογής που εκτέθηκε στα σημεία 25 και 26 ανωτέρω. Η περίοδος καταβολής εισφορών στην Πορτογαλία θα καλυπτόταν με τη χρονικά πλησιέστερη σε αυτή βάση εισφοράς στην Ισπανία, λαμβανομένης υπόψη της εξελίξεως των τιμών καταναλωτή, όπως εκτίθεται στο παράρτημα XI, Ισπανία, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004, που θεσπίζει καινοτόμο κανόνα ο οποίος δεν προβλεπόταν στην ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι τούτο θα συνιστούσε αναλογική εφαρμογή. Πρώτον, διότι το παράρτημα XI, Ισπανία, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 δεν είναι εφαρμοστέο *ratione temporis* στην υπό κρίση περίπτωση. Δεύτερον, δεδομένου ότι η ως άνω διάταξη ορίζει, με την ίδια διατύπωση με την προϊσχύσασα ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 ότι «ο υπολογισμός του θεωρητικού ποσού της ισπανικής παροχής [γίνεται] επί των πραγματικών εισφορών του ασφαλισμένου κατά τα έτη πριν από την καταβολή της τελευταίας εισφοράς υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφάλισης». Εν προκειμένω, οι περίοδοι ασφάλισης που διανύθηκαν στην Πορτογαλία είναι αμέσως μεταγενέστερες, και όχι προγενέστερες, της τελευταίας εισφοράς που καταβλήθηκε στην Ισπανία.

28. Για τους λόγους που προεκτέθηκαν, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα κάτωθι τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα:

«Πρώτον: Είναι σύμφωνη προς τους κοινοτικούς στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 48 [ΣΛΕΕ] και στο άρθρο 3 του κανονισμού [1408/71], καθώς και προς το γράμμα της [ενότητας Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71] η ερμηνεία [της τελευταίας αυτής διατάξεως] υπό την έννοια ότι, για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της ισπανικής παροχής ο οποίος γίνεται βάσει των πραγματικών εισφορών του ασφαλισμένου κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς προς την ισπανική κοινωνική ασφάλιση, το άθροισμα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο διαιρείται με το 210, καθόσον αυτόν τον διαιρέτη προβλέπει για τον καθορισμό του βασικού ποσού της συντάξεως γήρατος το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης;

Δεύτερον (σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα): Είναι σύμφωνη προς τους κοινοτικούς στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 48 [ΣΛΕΕ] και στο άρθρο 3 του κανονισμού [1408/71], καθώς και προς το γράμμα της [ενότητας Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71] η ερμηνεία [της τελευταίας αυτής διατάξεως] υπό την έννοια ότι, για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της ισπανικής παροχής ο οποίος γίνεται βάσει των πραγματικών εισφορών του ασφαλισμένου κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς προς την ισπανική κοινωνική ασφάλιση, το άθροισμα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο διαιρείται με τον αριθμό των ετών καταβολής εισφορών στην Ισπανία;

Τρίτον (σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα και ανεξαρτήτως καταφατικής ή αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα): Έχει κατ' αναλογία εφαρμογή εν προκειμένω [το παράρτημα XI, Ισπανία, σημείο 2, στοιχείο α'] του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 [...] προκειμένου να επιτευχθούν οι κοινοτικοί στόχοι που προβλέπονται στο άρθρο 48 [ΣΛΕΕ] και στο άρθρο 3 του κανονισμού [1408/71] και, κατά συνέπεια, είναι δυνατόν να καλυφθεί η περίοδος καταβολής εισφορών στην Πορτογαλία με τη χρονικά πλησιέστερη σε αυτή βάση εισφοράς στην Ισπανία, λαμβανομένης υπόψη της εξελίξεως των τιμών καταναλωτή;

Τέταρτον (σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα): Σε περίπτωση που καμία από τις ανωτέρω ερμηνείες δεν είναι πλήρως ή μερικώς ορθή, ποια είναι η χρήσιμη για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς ερμηνεία [της ενότητας Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71] η οποία ανταποκρίνεται περισσότερο στους κοινοτικούς στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 48 [ΣΛΕΕ] και στο άρθρο 3 του κανονισμού [1408/71], καθώς και στο γράμμα της [ενότητας Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71];»

IV – Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

29. Το INSS και το TGSS από κοινού, το Βασίλειο της Ισπανίας και η Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις. Ανέπτυξαν επίσης προφορικές τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 24ης Μαΐου 2012.

V – Εκτίμηση

30. Είναι αναγκαίο να κριθεί καταρχάς αν, σε ό,τι αφορά το δικαίωμα της C. Salgado González σε ισπανική σύνταξη, έχει εφαρμογή ο κανονισμός 1408/71 ή ο κανονισμός 883/2004. Από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι η C. Salgado González δικαιούνταν σύνταξη γήρατος στην Ισπανία από την 1η Ιανουαρίου 2006¹⁴. Δεδομένου ότι η ισχύς του κανονισμού 883/2004 δεν άρχισε παρά μόνον την 1η Μαΐου 2010¹⁵ και δεδομένου ότι στην ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι η C. Salgado González υπέβαλε αίτηση αναθεωρήσεως των ισπανικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων της σύμφωνα με τις μεταβατικές ρυθμίσεις που προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 87, παράγραφος 5, του κανονισμού 883/2004, θεωρώ ότι ο κανονισμός 1408/71 είναι *ratione temporis* εφαρμοστέος στα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης. Ακόμη, επισημαίνω ότι, ενώ στα τέσσερα ερωτήματα του εθνικού δικαστηρίου γίνεται αναφορά στο άρθρο 48 ΣΛΕΕ, κατά την άποψή μου, στα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης έχει εφαρμογή το άρθρο 42 ΕΚ, βάσει της ημερομηνίας κατά την οποία χορηγήθηκε στην C. Salgado González ισπανική σύνταξη¹⁶.

31. Πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι ο κανονισμός 1408/71 δεν διοργανώνει κοινό σύστημα κοινωνικής ασφάλισως, αλλά επιτρέπει την ύπαρξη διαφόρων εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισως και αποσκοπεί μόνο στον συντονισμό των συστημάτων αυτών. Επομένως, ελλείψει εναρμονίσεως στο επίπεδο της Κοινότητας, εναπόκειται στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους να καθορίσει, αφενός, τις προϋποθέσεις του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφάλισως και, αφετέρου, τις προϋποθέσεις χορηγήσεως δικαιωμάτων επί παροχών.

14 — Βλ. σημείο 11 ανωτέρω.

15 — Με την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2009, L 284, σ. 1). Βλ. άρθρο 91 του κανονισμού 883/2004. Ο κανονισμός 1408/71 καταργήθηκε κατά την ίδια ημερομηνία. Βλ. άρθρο 90, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004.

16 — Το γράμμα του άρθρου 48 ΣΛΕΕ είναι κάπως διαφορετικό από αυτό του άρθρου 42 ΕΚ (πρώην άρθρου 51 ΕΟΚ). Υπογραμμίζω ότι το άρθρο 48 ΣΛΕΕ απονέμει στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο ρητώς την εξουσία να λαμβάνουν μέτρα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισως όσον αφορά τους μη μισθωτούς εργαζόμενους. Υπό την ισχύ του άρθρου 42 ΕΚ, τέτοια μέτρα λαμβάνονταν από το Συμβούλιο για τους μισθωτούς εργαζόμενους. Πρέπει όμως να υπομνησθεί ότι οι ρυθμίσεις του κανονισμού 1408/71 επεκτάθηκαν και στους μη μισθωτούς με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1390/81 του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1981, περί επεκτάσεως στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 «περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισως στους μισθωτούς και στις οικογενείες τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας» (ΕΕ 1981, L 143, σ. 1). Η νομολογία του Δικαστηρίου σε υποθέσεις μισθωτών εργαζομένων αναφέρεται συχνά στην ανάγκη να ερμηνεύεται ο κανονισμός 1408/71 υπό το φως του άρθρου 42 ΕΚ και των σκοπών της διατάξεως αυτής. Θεωρώ ότι, κατόπιν της εκδόσεως του κανονισμού 1390/81, κάθε φορά που μια διάταξη του κανονισμού 1408/71 ισχύει τόσο για μισθωτούς όσο και για τους μη μισθωτούς διακινούμενους εργαζόμενους, οι αναφορές της νομολογίας του Δικαστηρίου στην ανάγκη ερμηνείας της διατάξεως αυτής υπό το φως του άρθρου 42 ΕΚ και των σκοπών του ισχύουν *mutatis mutandis* και για τους μη μισθωτούς διακινούμενους εργαζόμενους.

Εντούτοις, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, ιδίως τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ που αναγνωρίζουν την ελευθερία όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν στο έδαφος των κρατών μελών¹⁷.

32. Βάσει, μεταξύ άλλων, του άρθρου 45 του κανονισμού 1408/71, η C. Salgado González έχει τη δυνατότητα να αθροίσει τις περιόδους ασφαλίσεώς της στην Ισπανία και στην Πορτογαλία και επομένως δικαιούται σύνταξη στην Ισπανία¹⁸. Η διαφορά της κύριας δίκης έχει ως αντικείμενο τη μέθοδο υπολογισμού και, ως εκ τούτου, το ύψος της συντάξεως γήρατος της C. Salgado González στην Ισπανία.

33. Το ύψος της συντάξεως γήρατος της C. Salgado González βάσει του ισπανικού δικαίου εξαρτάται, πρώτον, κατά το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, από το βασικό ποσό (*base reguladora*) που της αναλογεί, το οποίο ισούται με τον μέσο όρο των εισφορών της για περίοδο αναφοράς 180 μηνών ή δεκαπέντε ετών και, δεύτερον, βάσει του άρθρου 163 του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, από τη διάρκεια της περιόδου καταβολής εισφορών την οποία έχει συμπληρώσει.

34. Σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της συμπληρωθείσας περιόδου καταβολής εισφορών, κατά τη διάταξη περί παραπομπής, το βασικό ποσό (*base reguladora*) της C. Salgado González μειώθηκε πολλαπλασιαζόμενο επί 53 %, ποσοστό που αντιστοιχεί στα δεκαέξι έτη κατά τα οποία κατέβαλε εισφορές στην Ισπανία και στην Πορτογαλία, από το δυνητικό μέγιστο διάστημα των 35 ετών που προβλέπεται από το ισπανικό δίκαιο. Φαίνεται ότι η μείωση αυτή δεν αμφισβητείται στο πλαίσιο της κύριας δίκης.

35. Επίδικος στην κύρια δίκη είναι ο τρόπος υπολογισμού του μέσου όρου εισφορών της C. Salgado González κατά τη διάρκεια περιόδου αναφοράς 180 μηνών ή δεκαπέντε ετών¹⁹. Το αιτούν δικαστήριο έχει θέσει σειρά ερωτημάτων σχετικά με τη διαίρεση των εισφορών της C. Salgado González κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν από την καταβολή της τελευταίας εισφοράς της υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως (1η Απριλίου 1984 έως τις 31 Μαρτίου 1999) με διαιρέτη το 210, ιδίως λαμβανομένου υπόψη ότι δεν κατέβαλε εισφορές από την 1η Απριλίου 1984 έως τις 31 Ιανουαρίου 1989.

17 — Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, C-503/09, Stewart (Συλλογή 2011, σ. I-6497, σκέψεις 75 έως 77 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

18 — Βλ. σημείο 9 ανωτέρω, όπου εκτίθεται το περιεχόμενο του άρθρου 161, παράγραφος 1, στοιχείο b, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, το οποίο απαιτεί, για την παροχή δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος βάσει του ισπανικού δικαίου, την καταβολή εισφορών επί τουλάχιστον δεκαπέντε έτη. Το κράτος μέλος έχει δικαίωμα όχι μόνο να επιβάλει ελάχιστη περίοδο ασφαλίσεως για τη θεμελίωση του δικαιώματος λήψεως συντάξεως που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, αλλά επίσης να καθορίσει τη φύση των περιόδων ασφαλίσεως που μπορούν να ληφθούν υπόψη προς τούτο, στο μέτρο που, σύμφωνα με το άρθρο 45 του κανονισμού 1408/71, οι περίοδοι που συμπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους λαμβάνονται επίσης υπόψη υπό τις ίδιες συνθήκες όπως αν είχαν συμπληρωθεί υπό την εθνική νομοθεσία. Βλ. απόφαση της 3ης Μαρτίου 2011, C-440/09, Tomaszewska (Συλλογή 2011, σ. I-1033, σκέψη 31).

19 — Στις παρατηρήσεις τους ενώπιον του Δικαστηρίου, το INSS και το TGSS δήλωσαν ότι με την έκδοση του νόμου 27/2011, της 1ης Αυγούστου 2011, για την ενημέρωση, την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, το διάστημα που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του βασικού ποσού (*base reguladora*) θα αυξηθεί σταδιακά από το 2013 μέχρι το 2027. Το 2027, ο υπολογισμός του βασικού ποσού (*base reguladora*) θα πραγματοποιείται με διαίρεση των βάσεων εισφοράς του δικαιούχου κατά τους τελευταίους 300 μήνες πριν την επέλευση του κινδύνου με διαιρέτη το 350. Κατά το INSS και το TGSS, η αύξηση της περιόδου αναφοράς αποσκοπεί, αφενός, στην κατοχύρωση της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος και, αφετέρου, στην τήρηση της αρχής της δίκαιης μεταχειρίσεως, βάσει της οποίας το ποσό της ανταποδοτικής συντάξεως αντικατοπτρίζει το ποσό το οποίο συνεισέφερε ο εργαζόμενος.

36. Κατά την άποψή μου, εφόσον το δικαίωμα της C. Salgado González σε σύνταξη γήρατος στην Ισπανία ικανοποιείται με τον συνυπολογισμό των περιόδων της ασφάλισέως στην Ισπανία και στην Πορτογαλία, έχει εφαρμογή το άρθρο 46, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71²⁰. Το άρθρο 46, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει τη μέθοδο βάσει της οποίας υπολογίζονται το θεωρητικό ποσό της παροχής της C. Salgado González και το ποσό της παροχής που πράγματι δικαιούται. Η μέθοδος αυτή είναι γνωστή ως σύστημα συνυπολογισμού και αναλογικού επιμερισμού²¹.

37. Βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το θεωρητικό ποσό της παροχής την οποία θα μπορούσε να διεκδικήσει ο ενδιαφερόμενος, εάν όλες οι περίοδοι ασφάλισέως που πραγματοποιήθηκαν από τον ενδιαφερόμενο σε διάφορα κράτη μέλη είχαν πραγματοποιηθεί στο εν λόγω κράτος μέλος. Εν συνεχεία ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει, βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71, το πραγματικό ποσό της παροχής βάσει του θεωρητικού ποσού και κατ' αναλογίαν της διάρκειας των περιόδων ασφάλισέως που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου, υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει, προς τη συνολική διάρκεια των περιόδων ασφάλισέως που πραγματοποιήθηκαν υπό τις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών στις οποίες έχει υπαχθεί ο ενδιαφερόμενος πριν από την επέλευση του κινδύνου²².

38. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71 σχετικά με τον επιμερισμό του βάρους του θεωρητικού ποσού της παροχής της C. Salgado González μεταξύ της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, φαίνεται ότι η μείωση του βασικού ποσού της C. Salgado González (base reguladora) με το ποσοστό 63,86%, που αντιστοιχεί στον «αναλογικό επιμερισμό»²³ ή στο χρονικό διάστημα κατά το οποίο η C. Salgado González εργάστηκε στην Ισπανία κατά τη διάρκεια της συνολικής περιόδου ασφάλισέως στην Ισπανία και στην Πορτογαλία, η οποία διήρκεσε από 1ης Φεβρουαρίου 1989 έως 31 Δεκεμβρίου 2005, δεν αμφισβητείται στην κύρια δίκη.

39. Από τη διάταξη περί παραπομπής και από τα τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία θα εξετάσω από κοινού, προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί ουσιαστικώς καθοδήγηση ως προς τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της συντάξεως της C. Salgado González βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71.

40. Το θεωρητικό ποσό της συντάξεως της C. Salgado González πρέπει, βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, να υπολογισθεί σαν η C. Salgado González να είχε εργασθεί αποκλειστικώς στην Ισπανία²⁴. Σκοπός της διατάξεως αυτής είναι να παράσχει στην C. Salgado González το μέγιστο θεωρητικό ποσό που θα μπορούσε να αξιώσει αν είχε πραγματοποιήσει όλες τις περιόδους ασφάλισέως στην Ισπανία²⁵.

41. Το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 θεσπίζει επιπλέον κανόνες για τον υπολογισμό του κατά το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ως άνω κανονισμού θεωρητικού ποσού και καλύπτει την περίπτωση του συστήματος υπολογισμού συνταξιοδοτικών παροχών βάσει μέσου όρου εισφορών, όπως αυτό που προβλέπεται από την ισπανική νομοθεσία²⁶. Επιπλέον, σύμφωνα με την ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού

20 — Κατά πάγια νομολογία, το ζήτημα της κτήσεως δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, ενώ οι κανόνες που αφορούν τον υπολογισμό του ύψους των παροχών προβλέπονται στα άρθρα 46 επ. του ως άνω κανονισμού. Βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 1993, C-45/92 και C-46/92, Lepore και Scamuffa (Συλλογή 1993, σ. I-6497, σκέψη 13), και απόφαση Lafuente Nieto (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 49).

21 — Βλ. απόφαση της 21ης Μαρτίου 1990, C-199/88, Cabras (Συλλογή 1990, σ. I-1023, σκέψη 5).

22 — Απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1992, C-5/91, Di Prinzio (Συλλογή 1992, σ. I-897, σκέψεις 41 και 49).

23 — Βλ. απόφαση Di Prinzio (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 22, σκέψεις 51 επ.).

24 — Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2002, C-347/00, Barreira Pérez (Συλλογή 2002, σ. I-8191, σκέψη 28).

25 — Απόφαση της 21ης Ιουλίου 2005, C-30/04, Koschitzki (Συλλογή 2005, σ. I-7389, σκέψη 28). Βλ., επίσης, απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, 793/79, Menzies (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 383, σκέψεις 10 και 11).

26 — Βλ. απόφαση Naranjo Arjona κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 19). Βλ. επίσης, κατ' αναλογίαν, απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1984, 181/83, Weber (Συλλογή 1984, σ. 4007, σκέψη 14).

1408/71²⁷, στην οποία αποσαφηνίζονται οι λεπτομερείς κανόνες του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71, και με τη σχετική πάγια νομολογία, σε υποθέσεις όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, όπως ορθώς επισημάνθηκε από το αιτούν δικαστήριο, το θεωρητικό ποσό της συντάξεως της C. Salgado González πρέπει να υπολογισθεί σε συνάρτηση μόνο με τις εισφορές που πράγματι κατέβαλε βάσει της ισπανικής νομοθεσίας, υποκείμενες σε αναπροσαρμογή και επανεκτίμηση, ούτως ώστε να ανταποκρίνονται στο ποσό που θα είχε καταβάλει αν είχε συνεχίσει να εργάζεται υπό τους ίδιους όρους στην Ισπανία²⁸. Ακόμη, ο υπολογισμός της μέσης βάσεως εισφοράς κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71, όπως αποσαφηνίζεται από την ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, πρέπει να γίνεται με βάση μόνο τις περιόδους ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους²⁹, εν προκειμένω την ισπανική νομοθεσία.

42. Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ως άνω κανονισμού και του στόχου τον οποίο θέτει το άρθρο 42 ΕΚ, πράγμα που σημαίνει ιδίως ότι οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δεν πρέπει να υφίστανται μείωση του ύψους των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών τους λόγω του ότι άσκησαν το δικαίωμά τους σε ελεύθερη κυκλοφορία³⁰.

43. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, παρά το γεγονός ότι η C. Salgado González έχει καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές για περίοδο δεκαέξι ετών³¹, η οποία στην πραγματικότητα υπερβαίνει την περίοδο αναφοράς των 180 μηνών την οποία προβλέπει το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, εντούτοις ο υπολογισμός της μέσης εισφοράς της, συμπεριλαμβανομένης, στην περίοδο αναφοράς που έγινε δεκτή για την ίδια, της περιόδου από την 1η Απριλίου 1984 έως τις 31 Μαρτίου 1999, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του θεωρητικού ποσού της παροχής της κατά το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 και της συντάξεως γήρατος που τελικά έλαβε. Η μείωση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι, κατά την περίοδο από 1ης Απριλίου 1984 έως τις 31 Ιανουαρίου 1989³², η C. Salgado González δεν κατέβαλε καμία εισφορά υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως³³.

44. Υπό το φως του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', και του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71, καθώς και της ενότητας Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 και προκειμένου να διασφαλισθεί ότι η C. Salgado González δεν θα υποστεί μείωση στο ύψος της συντάξεώς της λόγω του ότι άσκησε το δικαίωμά της σε ελεύθερη κυκλοφορία, θεωρώ ότι, εφόσον κατέβαλε ασφαλιστικές εισφορές στην Ισπανία και στην Πορτογαλία για διάστημα το οποίο υπερέβαινε την περίοδο των 180 μηνών που καθιερώνεται από το άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, το βασικό ποσό (base reguladora) της C. Salgado González πρέπει να υπολογισθεί ως ο μέσος όρος των πραγματικών της

27 — Η διάταξη αυτή δεν μεταβάλλει το περιεχόμενο του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 και έχει ως μόνο σκοπό να διασφαλίσει ότι συμβιβάζεται με τις αρχές του άρθρου 42 ΕΚ. Βλ. απόφαση Grajera Rodríguez (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 20).

28 — Βλ. αποφάσεις Naranjo Arjona κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψεις 21 και 22) και Grajera Rodríguez (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 19).

29 — Στην απόφαση Grajera Rodríguez (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11), το Δικαστήριο έκρινε ότι η συνεκτίμηση μιας περιόδου κατά την οποία ο διακινούμενος εργαζόμενος δεν συνεισέφερε πράγματι σε συγκεκριμένο εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως και η οποία επιπλέον είχε ήδη ληφθεί υπόψη βάσει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους στο οποίο είχε εργασθεί ο ενδιαφερόμενος δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71. Το Δικαστήριο απέρριψε έτσι κατ' ουσίαν την άποψη του A. Grajera Rodríguez ότι τα ποσά που κατεβλήθησαν από τον ίδιο σε άλλο κράτος μέλος κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την επέλευση του κινδύνου έπρεπε να ληφθούν υπόψη.

30 — Απόφαση Lafuente Nieto (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 33). Αυτό σημαίνει ότι η μέση βάση εισφοράς που υπολογίζεται κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 πρέπει να είναι η ίδια για τον διακινούμενο εργαζόμενο όπως αν δεν είχε ασκήσει το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία. Βλ. απόφαση Naranjo Arjona κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 21).

31 — Βλ. σκέψεις 10 και 11 ανωτέρω.

32 — Που αντιστοιχεί σε τέσσερα έτη και δέκα μήνες.

33 — Βλ. σημείο 11 ανωτέρω, όπου εκτίθεται ότι η C. Salgado González δεν άρχισε να καταβάλλει εισφορές υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως παρά μόλις από την 1η Φεβρουαρίου 1989.

βάσεων εισφοράς στην Ισπανία κατά την περίοδο από 1ης Φεβρουαρίου 1989 έως 31 Μαρτίου 1999. Ο διαιρέτης 210 θα πρέπει όμως να αναπροσαρμοσθεί ώστε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η C. Salgado González άσκησε το δικαίωμά της σε ελεύθερη κυκλοφορία και θα πρέπει έτσι να αντικατοπτρίζει τον αριθμό των τακτικών μηνιαίων εισφορών και των εκτάκτων ετησίων εισφορών που όφειλε να καταβάλει η C. Salgado González στην Ισπανία κατά την περίοδο από την 1η Φεβρουαρίου 1989 έως τις 31 Μαρτίου 1999.

45. Το INSS και το TGSS υποστηρίζουν ότι η δυνατότητα να υπολογίζεται η σύνταξη ενός διακινούμενου εργαζόμενου λαμβάνοντας υπόψη την ημερομηνία της τελευταίας εισφοράς στην Ισπανία αντί για την ημερομηνία της επελεύσεως του κινδύνου, χωρίς να μεταβάλλεται ο αριθμός των μηνών που λαμβάνονται υπόψη (180), δεν εισάγει δυσμενή διάκριση και είναι επιπλέον δίκαιη, καθόσον διαφορετικά η περίοδος καταβολής εισφορών που θα λαμβανόταν υπόψη θα ήταν πολύ περιορισμένη. Το INSS και το TGSS επισήμαναν στις γραπτές παρατηρήσεις τους τη μεγάλη ευελιξία που παρέχεται στους ως άνω εργαζόμενους ώστε να επιλέξουν το επίπεδο των ασφαλιστικών εισφορών που επιθυμούν να καταβάλλουν βάσει του ισπανικού δικαίου και τη δυνατότητα που έχουν μάλιστα οι εν λόγω εργαζόμενοι να αναστείλουν την υποχρέωσή τους να καταβάλλουν εισφορές. Έτσι, όταν ο μη μισθωτός εργαζόμενος δεν καταβάλλει εισφορές, το κενό αυτό υπολογίζεται ως μηδέν³⁴. Ακόμη, το INSS και το TGSS υποστηρίζουν ότι το πεδίο εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων είναι διαφορετικό για τους μισθωτούς και τους μη μισθωτούς εργαζόμενους. Η κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία ενός κράτους μέλους μπορεί να αποτελεί έναν από τους λόγους που ωθούν τον μη μισθωτό εργαζόμενο να εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος. Η άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας μπορεί έτσι να έχει επιπτώσεις στο ύψος της συντάξεως ενός μη μισθωτού εργαζόμενου, όταν η νομοθεσία ενός κράτους μέλους δεν λαμβάνει υπόψη τις περιόδους κατά τις οποίες δεν καταβλήθηκε εισφορά. Αυτό δεν αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας και στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 24ης Μαΐου 2012, το INSS και το TGSS αναφέρθηκαν στο ενδεχόμενο να καταστρατηγήσουν οι μη μισθωτοί εργαζόμενοι το ισπανικό κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα ασκώντας το δικαίωμά τους σε ελεύθερη κυκλοφορία.

46. Ο σκοπός του άρθρου 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης φαίνεται να είναι ο υπολογισμός ενός μέσου ή αντιπροσωπευτικού ύψους των βάσεων εισφοράς του εργαζόμενου στην Ισπανία κατά τη διάρκεια περιόδου αναφοράς. Θεωρώ ότι, ενώ η εφαρμογή, την οποία σκιαγράφησα στη σκέψη 44 ανωτέρω, των διατάξεων του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', και του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71, καθώς και της ενότητας Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, στον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού των παροχών μπορεί, αλλά όχι υποχρεωτικά³⁵, να έχει ως αποτέλεσμα να λαμβάνεται υπόψη περιορισμένη περίοδος καταβολής εισφορών στην Ισπανία κατά τον υπολογισμό του βασικού ποσού για έναν διακινούμενο εργαζόμενο, δεν διακρίνω κανένα πρόδηλο ή αναπόφευκτο ανάρμοστο όφελος το οποίο αντλεί ο εργαζόμενος αυτός. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το θεωρητικό ποσό της συντάξεως της C. Salgado González μειώθηκε με την εφαρμογή του λόγου του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71 προκειμένου να αντανάκλα το γεγονός ότι η C. Salgado González είχε ασκήσει το δικαίωμά της σε ελεύθερη κυκλοφορία και δεν είχε καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές στην Ισπανία μετά τις 31 Μαρτίου 1999³⁶.

34 — Στην περίπτωση των μισθωτών εργαζομένων, τέτοια κενά «συμπληρώνονται» με ποσά ίσα με την ελάχιστη εισφορά.

35 — Στην πραγματικότητα, τούτο εξαρτάται από την ατομική κατάσταση του κάθε διακινούμενου εργαζόμενου. Εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, η C. Salgado González κατέβαλε εισφορές στην Ισπανία από την 1η Φεβρουαρίου 1989 έως τις 31 Μαρτίου 1999, δηλαδή για περίοδο δέκα και πλέον ετών, την οποία θεωρώ αρκετά μεγάλη ώστε να προκύπτει μια αντιπροσωπευτική μέση εισφορά.

36 — Βλ. υποσημείωση 13 ανωτέρω. Βλ., επίσης, σημείο 38 ανωτέρω.

47. Η μη αναπροσαρμογή κατ' αυτόν τον τρόπο του διαιρέτη θα παρακωλύσει, κατά την άποψή μου, σε μεγάλο βαθμό το δικαίωμα του μη μισθωτού εργαζόμενου σε ελεύθερη κυκλοφορία³⁷. Επιπλέον, σε αντίθεση με τα όσα υποστήριξε το Βασίλειο της Ισπανίας, η μείωση του θεωρητικού ποσού για την C. Salgado Gonzalez σύμφωνα με την ισπανική νομοθεσία και η χρήση διαιρέτη αντίστοιχου προς τον αριθμό των τακτικών μηνιαίων και των εκτάκτων ετησίων εισφορών που ήταν καταβλητέες κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, με τον οποίο δεν λαμβάνεται υπόψη ότι η C. Salgado Gonzalez άσκησε το δικαίωμά της σε ελεύθερη κυκλοφορία, δεν θα αντισταθμιστεί από το γεγονός ότι θα λάβει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος. Θεωρώ ότι το ως άνω επιχείρημα δεν συμβιβάζεται με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', του κανονισμού 1408/71 στον υπολογισμό των συντάξεων σε όλα τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη και αγνοεί τη σαφή διάκριση μεταξύ της μεθόδου υπολογισμού του θεωρητικού και του πραγματικού ποσού της παροχής η οποία προβλέπεται στις διατάξεις αυτές.

48. Το επιχείρημα του INSS και του TGSS, κατά το οποίο το πεδίο εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων είναι διαφορετικό για τους μισθωτούς και τους μη μισθωτούς εργαζόμενους, πρέπει να απορριφθεί υπό το φως των νομοθετικών διατάξεων που έχουν εφαρμογή υπό τις περιστάσεις και τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης, όπως εκτίθενται από το αιτούν δικαστήριο. Συναφώς, οι διατάξεις του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', και του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71, καθώς και της ενότητας Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 όσον αφορά τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της παροχής, έχουν εξίσου εφαρμογή σε μισθωτούς και μη μισθωτούς εργαζόμενους³⁸.

49. Υπό την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, φαίνεται ότι, στο πλαίσιο του ισπανικού κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, το ύψος της συντάξεως ενός μη μισθωτού εργαζόμενου αντικατοπτρίζει ευθέως την προσπάθειά του για την καταβολή εισφορών στο σύστημα αυτό. Κατά την άποψή μου, η αναπροσαρμογή του διαιρέτη 210, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 162, παράγραφος 1, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης, στον βαθμό που απαιτείται προκειμένου να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο μη μισθωτός εργαζόμενος άσκησε το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία, σε συνδυασμό με την εφαρμογή του λόγου³⁹ του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71, διασφαλίζει ότι το πραγματικό ποσό της συντάξεως του ως άνω εργαζόμενου στο οικείο κράτος μέλος αντικατοπτρίζει ορθώς την προσπάθεια αυτή, ενώ ταυτοχρόνως εγγυάται το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία και την οικονομική βιωσιμότητα του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος.

VI – Πρόταση

50. Υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Ισπανία) ως εξής:

Όταν μη μισθωτός διακινούμενος εργαζόμενος έχει καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη για περίοδο ίση ή μεγαλύτερη από περίοδο αναφοράς που προβλέπεται από την ισπανική νομοθεσία, το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', και το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής

37 — Είναι επίσης σαφές ότι, βάσει του ισπανικού δικαίου, όσο περισσότερο ασκούν οι μη μισθωτοί εργαζόμενοι το δικαίωμά τους σε ελεύθερη κυκλοφορία τόσο επιτείνεται το κώλυμα αυτό. Επιπλέον, το ως άνω κώλυμα προοδευτικά θα χειροτερεύσει με τη διεύρυνση της περιόδου αναφοράς στους 300 μήνες πριν την επέλευση του κινδύνου και την εισαγωγή διαιρέτη που ισούται με το 350 βάσει του ισπανικού νόμου 27/2011 (βλ. υποσημείωση 19 ανωτέρω).

38 — Το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 αναφέρεται ειδικώς στους μη μισθωτούς (εργαζόμενους). Βλ. επίσης απόφαση Barreira Pérez, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 24, σκέψη 28. Θεωρώ ότι, από τη στιγμή που το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1408/71 προβλέπει πρόσθετους κανόνες για τον υπολογισμό του κατά το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', θεωρητικού ποσού και η ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', όλες οι προαναφερθείσες διατάξεις ισχύουν εξίσου για μισθωτούς και μη μισθωτούς εργαζόμενους.

39 — Βλ. σημεία 13, 38 και 46 ανωτέρω. Στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, ο λόγος αυτός καλείται επίσης *pro rata temporis* [χρονική αναλογία].

των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, καθώς και η ενότητα Η (Ισπανία), σημείο 4, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, απαγορεύουν τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της ισπανικής παροχής για τον ως άνω εργαζόμενο βάσει των πραγματικών εισφορών του στην Ισπανία, κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη πριν την καταβολή της τελευταίας εισφοράς του υπέρ της ισπανικής κοινωνικής ασφαλίσεως, όταν το άθροισμα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο διαιρείται με διαιρέτη αντίστοιχο προς τον αριθμό των τακτικών μηνιαίων και των εκτάκτων ετησίων εισφορών που ήταν καταβλητέες κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, με τον οποίο δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ο εν λόγω εργαζόμενος άσκησε το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία.